

Brüssel, 5.6.2019
COM(2019) 541 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE

**Komisjoni aruanne nõukogule vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli-11 lõikele 2
Rumeeniasse 14.-15. märtsil 2019 tehtud tõhustatud järelevalvemissiooni kohta**

Käesolev aruanne Rumeeniasse tehtud tõhustatud järelevalvemissiooni kohta edastatakse nõukogule vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97¹ artikli -11 lõikele 4. Nagu on ette nähtud määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli -11 lõikes 5, edastati järelevalvemissiooni esialgsed järeldused Rumeenia ametiasutustele, et nad esitaksid oma märkused.

Rumeenia – märkimisväärse kõrvalekalde menetlus Tõhustatud järelevalvemissioon, 14.–15. märts 2019

Aruanne

1. Sissejuhatus

Rumeenia suhtes on alates 2017. aasta kevadest kohaldatud märkimisväärse kõrvalekalde menetlusi. Rumeenia oli esimene liikmesriik, kelle suhtes märkimisväärse kõrvalekalde menetlus algatati. Esimene märkimisväärse kõrvalekalde menetlus algatati 2017. aasta kevadel, kuna 2016. aastal kaldus Rumeenia keskpika perioodi eelarve-eesmärgist märkimisväärselt kõrvale, sest struktuurne puudujääk suurenes 2,6 %ni SKPst võrreldes 0,6 %ga 2015. aastal. 16. juunil 2017 esitas nõukogu soovitus, milles paluti Rumeenial teha 2017. aastal struktuurne kohandus 0,5 % SKPst, mis on stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa maatriksikohane nõue „tavaolukorras“. 2017. aasta sügisel järeldas nõukogu, et Rumeenia ei ole kõnealuse soovitusel järgimiseks võtnud tõhusaid meetmeid ja on keskendunud üksnes sellele, et vältida valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) ületamist. 2017. aasta detsembris esitas nõukogu märkimisväärse kõrvalekalde menetlust käsitleva läbivaadatud soovitusel, milles paluti Rumeenial teha 2018. aastal struktuurne kohandus 0,8 % SKPst. 2018. aasta kevadel jõudis nõukogu taas järeldusele, et Rumeenia ei ole võtnud tõhusaid meetmeid. Määruses (EÜ) nr 1466/97 ei ole ette nähtud sama märkimisväärse kõrvalekalde menetluse raames täiendava läbivaadatud soovitusel esitamist. Seepärast 2018. aasta juunis märkimisväärse kõrvalekalde menetlus lõppes.

Kohe pärast seda algatati 2018. aastal uus märkimisväärse kõrvalekalde menetlus seoses keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast märkimisväärse kõrvalekaldumisega 2017. aastal. 22. juuni 2018. aasta soovitusel palus nõukogu Rumeenial võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2018. aastal 3,3 % ja 2019. aastal 5,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,8 % SKPst nii 2018. kui ka 2019. aastal. 4. detsembril 2018 järeldas nõukogu, et ametiasutused ei kavatse kõnealust soovitust järgida ja on keskendunud üksnes sellele, et vältida valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) ületamist. Selle alusel esitas nõukogu läbivaadatud soovitusel, milles paluti Rumeenial võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 4,5 %, mis vastab 2019. aastal

¹ Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1).

aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. Rumeenial paluti esitada nõukogule 15. aprilliks 2019 aruanne võetud meetmete kohta, soovi korral lähenemisprogrammis. Komisjoni hinnang Rumeenia saadetud aruande kohta avaldatakse Euroopa poolaasta paketi raames.

Käesolevas aruandes esitatakse järeldused Rumeeniasse 14. ja 15. märtsil 2019 tehtud tõhustatud järelevalvemissiooni kohta. Järelevalvemissioon korraldati määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli -11 lõike 2 alusel. Missiooni raames kohtuti rahandusminister Eugen Teodorovici, Rumeenia keskpanga presidendi Mugur Isărescu, Rumeenia eelarvenõukogu esimehe Ionuț Dumitru ja nende kolleegidega. Nagu varasemate sarnaste järelevalvemissioonide puhul, oli eesmärgiks arutada ametiasutuste kavandatud eelarvemeetmeid, rõhutada eelarveriskide olemasolu ning kutsuda üles järgima märkimisväärse kõrvalekalde menetlust käsitlevat soovitusi. Käesolev aruanne põhineb enne järelevalvemissiooni ja selle käigus saadud teabel.

2. Missiooni järeldused

2018. aasta nominaalne eelarvepuudujääk oli ligikaudu 3 % SKPst, mis tähendab, et 2018. aasta eelarve konsolideerimise nõuet ei täideta. Kassapõhise arvestuse kohaselt oli valitsemissektori eelarve puudujääk 2018. aastal 2,9 % SKPst, mis on pisut rohkem kui 2017. aastal (2,8 % SKPst). Tekkepõhise arvestuse (ESA) kohane puudujääk, mis on stabiilsuse ja kasvu pakti seisukohast asjakohane näitaja, selgus 23. aprillil 2019. Mõned tuluartiklid, nagu riigi osalusega ettevõtetest saadud superdividendid või enne 2018. aastat ellu viidud projektidele liidu vahenditest ette nähtud hüvitised (2018. aasta lõpus), parandasid 2018. aasta kassapõhist tulu, kuid neid ei võeta tõenäoliselt arvesse 2018. aasta tekkepõhistes näitajates. Teisest küljest oli käibemaksutagastus 2019. aasta jaanuaris ebatavaliselt väike, millel oli positiivne mõju 2018. aasta tekkepõhistele tuludele (tänu kassapõhiste andmete ühekuulise korrigeerimise meetodile), kuid negatiivne mõju 2019. aasta näitajatele. Lisaks peaks makstud ja tarnitud sõjavarustuse erinevus vähendama 2018. aasta kulusid tekkepõhises arvestuses. Rahandusministeerium näis olevat kindel, et 2018. aasta puudujääk tekkepõhises arvestuses on pisut alla 3 % SKPst, samas kui eelarvenõukogu rõhutas, et on oht, et 2018. aasta puudujääk seda künnist pisut ületab.

Ametiasutused kavandavad 2019. aastaks väga väikest struktuurset kohandust ja seega ei kavatse märkimisväärse kõrvalekalde menetlust käsitlevat soovitusi järgida. Rahandusminister kinnitas, et valitsus ei kavatse nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitusi järgida. Ametiasutused keskenduvad jätkuvalt valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi hoidmisele allpool asutamislepingus sätestatud künnist 3 % SKPst, et vältida stabiilsuse ja kasvu pakti parandusliku osa kohaldamist. Parlament võttis 2019. aasta eelarve ja mitmeaastase eelarvestrateegia vastu olulise hilinemisega 14. märtsil 2019. Eelarves kavandatakse kassapõhist puudujääki 2,76 % SKPst, mis ületab valitsuse algselt kavandatud eesmärgi (2,55 %). See on tingitud parlamendi otsusest suurendada sotsiaalkulutusi (lapsetoetus) ilma kompensatsioonimeetmeteta. Vastav tekkepõhine puudujäägieesmärk on ligikaudu 2,8 % SKPst. Missiooni ajal valitsuse enda antud hinnangu

kohaselt tooks selline nominaalne eelarvepuudujääk võrreldes 2018. aastaga kaasa struktuurse kohanduse 0,1 %, mis on märkimisväärselt vähem kui ette nähtud nõukogu soovitusel (struktuurne kohandus 1 % SKPst).

On oht, et 2019. aasta eelarve-eesmärki ei saavutata. Rahandusminister märkis, et maksuamet (ANAF) teeb varsti teatavaks 2019. aasta eelarve maksutulu prognooside aluseks olevad meetmed. Samuti teatas rahandusminister, et valitsus töötab välja meetmeid, mis käsitlevad tollikontrolli ja siirdehindade määramist tulude poolel ning valitsusüksuste kulutuste tugevamat kontrolli kulude poolel. Missioonirühm tuletas ministrile meelde, et võetud meetmete kohta 15. aprilliks 2019 esitatavas aruandes tuleks esitada kavandatud meetmete üksikasjad ja iga meetme (sealhulgas maksukuulekuse parandamise meetmed) kvantitatiivne eeldatav mõju eelarvele. Eelarvenõukogu hinnangul näivad tööturuga seotud makromajanduslikud eeldused (töötajate arv ja brutopalka suundumused erasektoris) väga optimistlikud, mistõttu võib sotsiaalmaksetest saadav tulu olla ülehinnatud. Lisaks eeldatakse eelarves, et käibemaksukohustuste täitmine paraneb märkimisväärselt, kuid ei esitata konkreetseid paranemist toetavaid meetmeid. Eelarvenõukogu lisas, et kulude poolel näivad pensionikulud ja ELile tasutav osamaks alahinnatud. Teisest küljest ei võeta eelarves arvesse uuest pangavarade maksust saadavat tulu ega sotsiaalmaksete teisest pensionisambast ümbersuunamist. Eelarvenõukogu väitis, et eeldusel, et fiskaal- ja eelarvepoliitikat ei muudeta, osutavad riskid eelarvepuudujäägile, mis on hulga suurem valitsuse kavandatust ja märkimisväärselt suurem aluslepingus sätestatud kontrollväärtusest 3 % SKPst.

Uue pensioniseaduse tõttu kasvab 2020. aastal ja pärast seda märkimisväärselt eelarvepuudujäägi oht. Rahandusminister märkis, et valitsus kavandab eelarve kohandamist 2020. aastal ja pärast seda. 2019. aasta eelarvele lisatud mitmeaastase eelarvestrateegia kohaselt on valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk 2020. aastal 2,3 % SKPst ja 2021. aastal 2,0 % SKPst. Eelarvenõukogu väljendas siiski muret seoses 2018. aasta lõpus vastu võetud pensioniseaduse mõjuga eelarvele. Seadusega suurendatakse pensionipunkti (peamine pensionide indekseerimiseks kasutatav parameeter) väärtust 2019. aasta septembris 15 % 2020. aasta septembris 40 %. Samuti korrigeeritakse seadusega alates 2021. aastast ülespoole ka muid pensioniparameetreid. Eelarvenõukogu prognoosib, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk suureneb 2020. aastal ligikaudu 4 %ni SKPst ja 2021. aastal 5 %ni SKPst, mis on sarnane komisjoni prognoosiga ja vastuolus rahandusministeeriumi eesmärgiga tagada nendel aastatel eelarve kohandamine.

Ametiasutused tegelevad uue pangavarade maksu muudatuste ettevalmistamisega. 2018. aasta detsembris võttis valitsus vastu erakorralise määruse (GEO 114/2018), millega nähakse ette mitut fiskaalmeedet, sealhulgas pangavarade maks, teise pensionisamba olulised muudatused ning energia- ja telekommunikatsiooniettevõtete maksud. Uut pangavarade maksu (mida valitsus nimetab „ahnuse maksuks“) kogutakse koguvaralt ja see on seotud pankadevahelise intressimäära (ROBOR) tasemega. Missiooni liikmed väljendasid muret selle üle, et maks võib ohustada finantsstabiilsust, vähendada pangandussektori vahendavat rolli ja kaudselt mõjutada rahapoliitika tavapäraselt sujuvat toimimist. Rahandusminister teatas missioonirühmale, et sidusrühmadega peetud arutelude tulemusel muudetakse pangavarade

maksu enne märtsi lõppu. Rumeenia keskpank jagas komisjoni muret pangavarade maksu üle ja kinnitas, et maksu võidakse muuta, mis leevendaks selle negatiivset mõju.

Valitsus võib muuta hiljutisi meetmeid, mis nõrgestavad teist pensionisammast. 2008. aastal rakendatud süsteemse reformi alusel suunatakse osa sotsiaalkindlustusmaksetest individuaalsetele rahastatavatele kontodele (määratud sissemaksega pensioniskeem) erasektori valitsevates pensionifondides (teine pensionisammas). Teise sambasse tehtavad sissemaksed, mis algse reformi kohaselt pidid 2016. aastaks järk-järgult suurenema 6 %ni brutopalgast, olid 2017. aastal vaid 5,1 % ning neid vähendati 2018. aastal 3,75 %ni. Määrusega 114/2018 kehtestati täiendavad muudatused, millel on ulatuslik mõju. Sellega muudeti teine sammas vabatahtlikuks ning töötajatel on nüüd võimalus pärast viie aasta pikkust sissemakseperioodi teisest sambast loobuda ja kanda tulevased sissemaksed esimesse sambasse. Ehitussektoris tegutsevad ettevõtted võivad oma töötajaid teisest pensionisambast täielikult vabastada. Määrusega suurendati ka märkimisväärselt pensionifondide valitsejate miinimumkapitalinõudeid, nii et need on nüüd oluliselt suuremad kui teistes liikmesriikides, ja vähendati brutosissemaksete põhjal võetavat haldustasu. Need muudatused muudavad pensionifondide valitsejate tegevuskeskkonna väga ettearvamatuks ja mõjutavad negatiivselt nende finantstulemusi. Kõik seitse Rumeenias tegutsevat fondivalitsejat on teatanud, et kaaluvad turult lahkumist. Missiooni ajal ütles rahandusminister, et valitsus peab sidusrühmadega aru ning et uusi tasusid ja kapitalinõudeid võidakse muuta. Missiooni raames rõhutati poliitikakujundamise prognoositavuse olulisust.

Valitsus astub samme seoses kavaga luua riiklik arengu- ja investeerimisfond (FSDI). Valitsus võttis 8. märtsil 2019 vastu otsuse FSDI loomise kohta. FSDI hakkab haldama rahalisi vahendeid ja kapitaliosalust Rumeenia mõnes kõige kasumlikumas riigiettevõttes ning selle eesmärk on saada tulu, millega rahastada riigisiseseid investeeringuid. Missioonirühm kordas komisjoni muret seoses FSDIga. See mure on seotud järgmisega: i) mil määral kohaldatakse äriühingu üldjuhtimise eeskirju FSDI enda ja tema portfelli kuuluvate riigi osalusega ettevõtete suhtes; ii) selge investeerimisstrateegia puudumine ja iii) riigieelarvet mõjutavad riskid. Missioonirühm tuletas meelde, et kui FSDI klassifitseeritakse valitsemissektoriväliseks, väheneb valitsemissektori eelarvepositsioon, kuna riigil jäävad saamata riigi osalusega ettevõtetest makstavad dividendid, mis kantakse üle FSDI-le (ligikaudu 0,4–0,5 % SKPst aastas). Minister selgitas, et FSDId ei looda enne 2019. aasta keskpäika ning seega ei mõjuta saamata jäävad dividendid 2019. aasta puudujääki täiel määral.